

IUCD Course: "Social Structures and Institutions: the Quest for Social Justice in the Post Cold War II"

Dubrovnik, 5. - 9. lipnja 2000.

Sanda Brumen i Margareta Gregurović

U sklopu tečaja "Social Structures and Institutions: the Quest for Social Justice in the Post Cold-War II", koji je u organizaciji Inter -univerzitetskog centra održan u Dubrovniku od 5. do 9. lipnja, prvi puta su organizirani i Sociološki ljetni susreti studenata sociologije Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Na tečaju su sudjelovali stručnjaci iz područja sociologije i antropologije koje je svojim radovima nadopunilo devet studenata dodiplomskog studija sociologije sa Zagrebačkog sveučilišta. Sociološki ljetni susreti bili su zamišljeni kao tri tematske radionice za koje su se studenti opredijelili i u kojima su izlaganja pripremali uz pomoć profesora. Rad u radionicama započeo je još u Zagrebu gdje su studenti dobili relevantnu literaturu i pripremali svoja specifična izlaganja ovisna o temi radionice: "Democracy, Trust and Social Capital", "Civil Society" i "Globalization and Privatization and Their Social Consequences - Lessons for Modern Society"

Cilj cjelokupnog događanja u Dubrovniku bio je progovoriti o socijalnoj pravdi kao konstituensu modernog civilnog društva i uvjetovanosti socijalnog kapitala i društvenog konteksta. Posebnosti socijalnih struktura i institucija ne možemo promatrati izvan društva u kojima postoje.

Prvi izlagač i organizator konferencije bio je profesor Ognjen Čaldarović (Sveučilište u Zagrebu) koji je održao seminar pod naslovom "Introductory Remarks: Transitional Societies, Social Structures and the Quest for Social Justice - Social Expectations and Distributional Inequalities" gdje je bilo problematizirana percepcija socijalne pravde, kako je mi vidimo i osjećamo te njene specifične karakteristike koje susrećemo u različitim društvima. Naglasak je bio na posebno aktualnom društvenom kontekstu - tranzicijskim društvima istočne Europe. Regulacija socijalne pravde i pitanje političkog poretka koji omogućuje njen nastanak i razvitak bili su posebno razmatrani problem.

Drugi dan je predavanje održao prof. Milan Mesić (Sveučilište u Zagrebu) na temu "Civil Disobedience and Social Justice". Pojmu civilnog društva pristupilo se sa više gledišta: liberalne demokracije karakteristične za tranzicijske zemlje, radikalne demokracije koja potječe od Rousseaua i radikalnog civilno-društvenog pristupa. Rezultat je bila diskusija u kojoj su iznijeti različiti stavovi o vrstama demokracije i uvjetima koje one pružaju za distribuciju političke pravde koja je pretpostavka socijalne pravde.

Nakon toga uslijedilo je izlaganje antropologa Dickiea Wallacea (Sveučilište u Massachusettsu) u kojem je iznio dio svog disertacijskog rada "Media Reseach in Croatia - Reflections by the Professional Visitor". Na temelju svojih posjeta hrvatskim radio-stanicama (Radio 101, Narodni radio, RVG, Obiteljski radio te neke lokalne stanice) i intervjuiranjem tamo zaposlenih novinara, pokušao je dati sliku stanja u hrvatskim medijima.

Prva studentska radionica pod nazivom "Democracy , Trust and Social Capital" održana je tog istog dana pod mentorstvom prof. Davorke Matić (Sveučilište u Zagrebu). Studenti Sanda Brumen, Margareta Gregurović, Sandra Lušetić i Teo Matković govorili su o socijalnom kapitalu kao javnom dobru koje se temelji na povjerenju i omogućuje suradnju u društvu te na taj način doprinosi funkcioniranju institucija. Sistematski je bila izložena komparacija između društva visokog povjerenja i društva niskog povjerenja na primjeru ekonomskih indikatora koji govore o uspješnom ili neuspješnom funkcioniranju sistema. Zanimljivo područje za razmatranje društvene pravednosti, ali i povjerenja, bila je eugenika. Kroz sustavan prikaz eugenike bilo je riječi o njenim specifičnostima u vremenu i prostoru, kao što je, na primjer, prisilna eugenika, ili pak eugenika kao posljedica pripadanja "nepodobnim" rasama i klasama, te o njenim pozitivnim i negativnim aspektima.

Trećeg je dana Nensi Sagarić u svom radu "Sustainable Tourism" govorila o mogućnosti provedbe održivog turizma. Iznijete su opaske na našu neprestanu težnju da razvijamo turizam, dok istovremeno potpuno zapostavljamo pitanje očuvanja prirode i ne obraćamo pažnju na negativne učinke koji su i više nego očiti. Diskusija je otvorila vječnu nedoumicu profit ili priroda, odnosno da li jedno nužno isključuje drugo ili je moguće naći kompromis.

"Civil Society" bila je druga studentska radionica koju su pod vodstvom prof. Milana Mesića pripremili Kruno Kardov, Ivica Petrinić i Ozren Pupovac. U uvodu su, sa stajališta raznih autora, dane definicije civilnog društva i njegova nastanka te njegove funkcije i konzekvence. Ispunjavanjem određenih uvjeta, kao što su širenje interneta, liberalizacija i deteritorijalizacija, u devedesetima se pojavljuje civilno društvo u specifičnom obliku - kao globalno. Postavljeno je pitanje dobre ili loše izvedbe, pa je tako kriminal samo jedan od negativnih aspekata funkcioniranja takvog društva. Jedan od preduvjeta funkcioniranja civilnog društva je mogućnost pristupa informacijama u čemu značajnu ulogu igraju mediji čiji je zadatak da necenzurirane informacije budu dostupne širokom krugu ljudi kako bi se spriječila njihova zloupotreba i monopol.

Istoga dana održano je predavanje na temu "Globalization and Privatization and their Social Consequences - Lessons for Modern Society" u sklopu posljednje studentske radionice koju su, uz pomoć prof. Ognjena Čaldarovića, pripremili Darko Josipović i

Martina Mirić. Bilo je riječi o različitim, ali i nejednakim položajima zemalja unutar globalizacijskog procesa, osobito iz ekonomskog aspekta, i nepravednim posljedicama koje iz toga proizlaze. Je li globalizacija prinudan proces i može li neka država ne prihvatiti neke njene aspekte, pitanja su koja su otvorila žustru raspravu. Nakon toga, bile su izložene teze o privatizaciji u Hrvatskoj te mogući modeli rješenja. Siva ekonomija, razočaranja u privatizaciji politički klijentelizam samo su neke od značajki društvene nepravednosti i ujedno kočnica ekonomskom i demokratskom razvoju Hrvatske.

Posljednjeg je dana izlaganje imala prof. Davorka Matić pod naslovom "Democracy, Trust and Just Society". Raspravljalo se o faktorima koji utječu na povjerenje u društvu - je li prosperitet uzrok ili posljedica postojanja kvalitetnih odnosa u društvu, između ostalog i povjerenja. Jednoznačan odgovor ne postoji, no da bi stvari postale barem malo jasnije, iznijeti su rezultati istraživanja koje se bavilo povezanošću međusobnog povjerenja, ekonomskog razvoja i religioznosti. Podaci govore da najpovoljniji položaj zauzimaju skandinavske zemlje: protestanske zemlje imaju visokog stupanj međusobnog povjerenja i visokog dohotka po glavi stanovnika.

Posljednje izlaganje cjelokupnog tečaja, "Social Structure, Social Institutions and Social Justice", održala je Diana Šepak. Uloga i odnos spolova tema je unutar koje društvena pravednost zaslužuje posebnu pažnju. Kakva se realnost krije iza postavke o jednakosti svijetu, pokazali su zanimljivi podaci o zastupljenosti žena u svjetskim parlamentima. Istraživanje u kojem se pratilo pojavljivanje žena na Hrvatskoj televiziji dalo je poražavajuće rezultate. Još jednom je razmatran ovaj problem: možemo li društvo nazvati demokratskim ako u njemu nisu svi ravnopravni.

Na kraju možemo reći da su i tečaj i prvi Sociološki ljetni susreti održani na zadovoljstvo svijetu te možemo ustvrditi da su, prema ocjenama studenta i profesora, bili i više nego uspješni. Ovo nam ostaje kao poticaj da, napokon ostvarena, ideja Socioloških susreta doživi i iduću godinu, samo u proširenijem sastavu - sa većim brojem profesora i studenta.